

Sange fra anden sal

Monotont, monomant sortsyn
Af Bo Torp Pedersen

Den svenske film "Sange fra anden sal" af Roy Andersson er blevet kaldt én af de mærkeligste film, man nogensinde har set, og den er blevet rost til langt over anden sal af de fleste dagbladsanmeldere. Hvad er det så for en film?

I 46 scener skildrer filmen nogle mareridtsituationer - ikke af den direkte skræmmende art, men af den meningsløse og dystre art. Vist ser det mærkeligt ud. Farverne er drænet for nuancer; det hele fremstår i en sær grågrønlig tone.

Vist er det mærkeligt, for de mennesker, vi ser, har de særeste ting for. En tilsødet mand fortæller, at han har brændt sin egen virksomhed ned til grunden, men han kan ikke glæde sig over den forsikringspræmie, han tilsvindler sig. En 100-årig millionær er dement og er netop sat på potten, da en delegation meget pompøst vil lykønske ham, hvorefter han løfter armen til Hitler-hilsen. En tryllekunstner begår en grusom fejl, da han skal gennemføre det gamle nummer med en sav, og for øjnene af samfundsspidserne sendes en hvidklædt pige med bind for øjnene ud over en klippe side.

De nævnte scener illustrerer filmens hensigt: at tegne symbolske billeder af et samfund på afveje eller i opløsning, af mennesker der ikke aner hvad de skal med deres liv. Denne 'indsigt' bygger på et helt igennem konstrueret univers, hvor vi tilskuere skal se 'lighederne' med den 'rigtige' verden og finde de symbolske scenerier meget dybsindige. Vi skal finde galskaben Det er der tidligere kommet stor og givende kunst ud af; nogle vil tænke på Ionescos absurde teater, andre vil huske Franz Kafkas roman "Processen". Nogle anser for Roy Anderssons film for at befinde sig i denne liga. Andre, hvortil jeg tilhører, finder hans film pinagtig mislykket. Ingen tvivl om, at han har tænkt meget, men resultatet virker netop for-tænkt, for konstrueret, ja nærmest banalt.

Kirke og kristendom indgår på flere måder i filmen. Én af filmens personer citerer fra et digt, hvor ordet "elsket være den..." kommer igen og igen. Man kommer til at tænke på saligprisninger, men hvad så? Skal det være satire, eller skal det udtrykke en ny og større mening? Det er en ren kaffekop-filosofi. En forretningsmand finder ud af, at der ikke er profit i at sælge krucifikser, for der ikke penge i at sælge en 'taber-type'. Satire over kapitalismen eller en kommercialiseret kirke? En patient på sindssygehospitalet siger flere gange, at Jesus døde på korset, fordi han var sådan at rart menneske. Hvad er det så udtryk for? At kun gale kan tro på Jesus, eller at kun den gale har en positiv anelse om Jesu betydning? Endelig står der så også nogle personer, der skal forestille biskopper, og ser på, da den hvidklædte pige skubbes ud over klippekanten af én, der skal forestille dronning Sylvia.

Her synes jeg virkelig Roy Andersson afslører sig selv. At se kirke og kongehus som allieret til et menneske- og ungdomsfjendsk samfundssystem er ikke blot både forsimplet og forvansket, men også et pinligt levn fra gamle socialistiske pamfletters overdrev. Det har intet at gøre med virkelighedens Sverige, hvor stat og kirke er adskilt, eller med dronningen, som - ud over at være til pynt - udtrykker den kollektive dårlige samvittighed vedr. misbrugte børn. Hvad med alle de halvgamle, overvægtige mænd i filmen? Hvad er det for et dybt forældet opdigtet billede af middelklasse-mennesker og erhvervsdrivende?

Roy Andersson - nu en anakronisme. Trist, men sandt. Med "En kärlekshistoria" (1970) placerede han sig om en lovende mand i svensk film, men få år efter begyndte man at tvivle, for "Giliap" (1975) var præget af et overvældende sortsyn. "Sange fra anden sal" fortsætter den særlige tendens i svensk kunst til tungsind, desperation og sort, gudløs, håbløshed, som vi har måttet trækkes med fra Strindberg over Bergman til Norén. Hvor længe skal det dog blive ved? Og hvorfor skal det blive til sådan en kedelig, monoton og monoman film?

Filmfakta

Sånger från andra våningen - Sverige 2000 - Instr. og manus: Roy Andersson - Medv.: Lars Nordh (Karl), Stefan Larsson (Stefan), Torbjörn Fahlströhm (Pelle), Sten Andersson (Lasse), Lucio Vucino (tryllekunstner) - Dansk biografpremiere d. 2/2, 2001 - Dansk DVD d. 6/5, 2002 - Udlejning: Scanbox

Links

<http://www.cinemazone.dk/review.asp?id=2193&area=2>

<http://www.philm.dk/default.asp?CallParam=visfilm&IdParam=2509>

<http://www.eyeforfilm.co.uk/review/songs-from-the-second-floor-film-review-by-anton-bitel>

<http://www.nytimes.com/2002/07/03/movies/03SONG.html>